

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI 3.5

Bitó és borostyán

finep
selection

BÖSZÖRMÉNYI GYULA

B Ö S Z Ö R M É N Y I G Y U L A

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI 3.5

Bitó és
borostyán

*Köszönet Balla Lászlónak felbecsülhetetlen
vasúttörténeti segítségéért,
valamint lányának, Miri kisasszonynak,
és persze Macseknak;
nélkülük Mili vonata sosem futhatott volna ki.
– a Szerző –*

Bécs, 1900. december 8.

- *Micsodás ördögtekerte éjszaka, mein gott!* - morogta széles ágyában hanyatt fekvve Herr Budil, miközben két kurta karjával alapost lelapogatta maga körül a vaskos dunyhát, majd kövérkés ujjait kerekded pocakján egymásba fűzve tovább bámulta a fakazettás mennyezetet. Az édes álom, mely máskor oly könnyedén ringatta el az idős borostyánkereskedőt, most sehogy nem akart megérkezni. Háza első emeletén, a hálósobájával szomszédos szalonban álló ingaóra már rég elütötte rezes hangján az éjfelet, és ő még mindig csak forgolódott, párnáját gyömöszkölte, ám megnyugvás helyett egyre csak paprikásabb lett a hangulata.

- Mi a kórság ütött beléd, te Anton?! - ült fel hirtelen, önmagát szólítva meg mérgesen, ahogy azt sosem szeretett hitvese halála óta gyakorta tette. - Tán nem fáradtál eleget egész nap az üzletben, hogy még most sem vagy képes elaludni?

Odakinn jeges, már-már viharos szél járta Bécs utcáit. Aki tehette, fűtött otthonában maradt, állig betakarózva, és ha - mint Herr Budil - ébren volt, hát jobb híján a kéménykürtőben vonyító léghuzat muzsikáját hallgatta. A sűrű hóesés éjfél körül elállt ugyan, de oly rettenetes hideg követte, hogy még a bérkocsisok is jobbnak látták védett helyre

¹ istenem (német)

vinni négy lábú munkatársaikat, sorsára hagyva azt a néhány bolond korhelyt, aki még eme szokatlan ítéletidőben is a kávéházakat, zengerájokat és bordélyokat kívánta járni.

Ágyában ülve Herr Budil szintén a szél kéménykoncertjét hallgatta, majd hirtelen megérezett valamit, s ettől a kedve nyomban felderült.

– Ez hát a te bajod, Anton! – mondta önmagának kissé feddően, mintha oktalan kisgyermekhez szólna. – No, hát ezen könnyen segíthetünk!

Félrerugva a meleg dunyhát, kikecmergett a matrac szélére, lelógatta két mezítelen lábát, majd előrehajolva az ágy alatti sötétben kezdett matatni.

– Hol vagy már, te nyavalyás? – morogta bajuszkötője alatt. – Aha, no végre!

A súlyos porcelán éjjeliedény füle régi ismerősként simult a borostyánkereskedő ujjai közé. Herr Budil még a korábban is kijebb csusszant, talpát a hideg padlóhoz érintve, amitől muszáj volt felszisszennie, ám a kényes művelet mégsem hagyta félbe. Baljával az éjjelit tartotta, míg jobbával álláig húzkodta a hálóköntösét, melynek szélét enyhén borostás tokája alá fogta, hogy így a keze ismét szabadabbá váljék.

– Hajaj, micsodás ördögtekerte éjszaka – sóhajtotta el újra korábbi fohászat Herr Budil, várva a könnyítő csobogást, mely után, remélte, a rég vágyott álom biztosan rátalál. Közben az ablakát nézte, amin persze ki nem láthatott, hisz lefekvéskor a vastag függönyöket gondosan összehúzta. Igen, ő maga tette ezt, a saját két kezével, mivel cselédet csak nappal tűrt meg a házban.

A függönyök dacára Herr Budil a keskeny Kruger Strassét tökéletesen maga elé tudta képzelni. A sötétben maga előtt látta a szemben magasodó épületet, a kihalt utcát borító

friss havat, amit sem kocsikerék, sem cipőnyom nem szántott még fel, és persze a földszinti boltot, a jobb körökben ismert és elismert Budil-féle borostyánkő-kereskedést, aminek kirakatait éjszakánként lelakatolható vasroló védte a hívatlan vendégektől.

– Bizony, bizony, az én picinyke boltocskám! – sóhajtott fel ismét a jóra való kereskedő, aki még mindig hiába várta az álomhozó megkönnyebbülést, pedig már kezdett fájni. – Az én aprócska üzletecském.

Valójában Herr Budil a „picinyke” és „aprócska” jelzők használatával igencsak nagy szerénységről tett tanúbizonyosságot, mivel a bécsi várnegyedben álló kétemeletes ház, valamint a teljes földszintet elfoglaló bolt, mögötte a legmodernebb eszközökkel felszerelt műhellyel és raktárral meglehetősen „nagyocska” volt. A rendkívül ritka és nehezen beszerezhető, szépen csiszolt borostyánkő, amit arany- vagy ezüsfoglalatokba illesztettek az ügyes kezű mesterek, a Monarchia úrhölgyei, sőt, férfúi között is rendkívül divatos ékszernek számított. Készítettek belőle nyakéket, brosst, kalaptűfejet, ékszerdobozokra berakást, sőt, még sétapálcagombot is. Mind közül pedig a legértékesebbek azok voltak, amikről csiszolás közben kiderült, hogy a borostyán mélyében valaha aprócska élőlény – hangya, pók, szúnyog, szöcske – rekedt, beledermedve az ősidők egyetlen pillanatába.

A Herr Budil éjszakai nyugalalmát szertekkergető idegfeszültség épp abból a tényből fakadt, hogy hosszú évek türelmes – olykor fogcsikorgatással, heves verejtékezéssel és szívdobogással járó –, kínkeserves önmegtartóztatása végre meghozta gyümölcsét. Igen, kibírta! Sikerült megállnia, hogy a hozzá érkező borostyánkövek közül egy olyat se adjon el, amiben halott rovar, apró falevél, fenyőgally, vagy más, szabad szemmel is felismerhető kövület rejtőzik.

Mindre azonnal száz vevőt is találhatott volna, ő azonban tizenkét éven át várt, gyűjtögetett, és a végeredmény most ott lapult földszinti irodája hatalmas páncélszekrényében. Hét nyaklánc, három diadém, tizenkét bross, húsz pár fülbevaló, egy olasz dísztőr, valamint hat lornyon, négy legyező, két ékszer-, hat szigaretli- és öt tubákos dobozka, mind-egyik csupa olyan borostyánkővel díszítve, mely egy-egy rovar- vagy növénykövületet őriz magában. Ezek a – természetesen – tömör arany és színezüst tárgyak külön-külön is egész vagyont értek, ám a teljes kollekció együtt bármelyik nagy uralkodóház érdeklődését felkelthette.

Herr Budil élete nagy üzletére készült. Már üzent is öfelsége ceremóniamesterének, közölve vele, hogy valami egészen fenomenálisat szeretne megvételre ajánlani, így álmatlansága teljességgel érthető volt.

– Micsodás éj... – sóhajtott ismét, ám tovább már nem kellett mondania e különös fohászt, mivel a várva várt csobogás végre felhangzott. A kereskedő boldog, már-már üdvözült mosollyal engedte át magát a megkönnyebbülésnek. A Wallfisch Gasse felől ismét feltámadt a szél, mely átbukva a Wasserkunst bástyán és végigszáguldva a Kärtner Strassén újabb nyomasztó dallamokat csempészett a házak kéményeibe. Épp, mikor Herr Budil elvégezte a dolgát, odakinn kialudt néhány rosszul záródó, huzatos gázlámpa, a ház földszintjén pedig irtózatos robajjal felborult valami.

A borostyánkereskedő rémületében azonnal elejtette az éjjelit, mely hatalmas csattanással robbant szét a hajópadlón.

– *Scheiße!*² – szakadt ki Herr Budilból az egyszerre dühös és halálra rémült nyögés. Haragja a szobáját bemocskoló balesetnek, ijedtsége pedig az iménti zajnak szólt, mely csakis egyet jelenthetett.

² kaka, szar (német)

– Betörők! – közölte önmagával Herr Budil, azonnali cselekvésre ösztökélve hidegtől és rettegéstől dermedt testét. Bal kezével nyomban a párnája alá nyúlt, elővéve onnét töltött revolverét, és már-már lelépett az ágyról, mikor rádőbbsent, hogy így a talpa oly matériába toccsanna, amivel érintkezni semmiképp nem akart. Némi töprengés után inkább négykézlábra állt, majd átaraszolt az ágyon (magában röpké hálát adva az égnek, hogy immár nincs hitvese, aki ebben akadályozhatná), és meztelen talpát a túloldalon helyezte a padlóra.

Azt, hogy Herr Budil ezen sötét percekben rettegett volna, senki nem állíthatja. Az imént ugyan volt még benne némi félsz, ám aztán eszébe jutottak a borostyánkövek, amiket odalenn holmi átkozott tolvajok enyves mancsa fenyeget, és ettől rögvest oroszlánszívű bolttulajdonossá vált. Arra sem vesztegette az időt, hogy a papucsát megkeresse. Egyenest a szalonba caplatott, revolverét az asztalra tette, lámpást gyújtott, majd baljában fénnel, jobbjobban halált hozó fegyverrel indult a földszintre.

A kétszárnyú ajtó az emeleti galériára nyílt, ám hiába hajolt át a korláton, Herr Budil a hatalmas üzlethelyiségben semmi gyanúsat nem látott. A Kruger Strasséra néző kirakatokat és a dupla bejáratot védő vasrács érintetlennek tűnt, mint ahogy az üvegezett vitrinekhez, a pulton álló pénztárgéphez és a polcokon sorakozó tárgyakhoz sem nyúlt senki. Ez különös! – gondolta a kereskedő, aki arra számított, hogy a betörők máris a kincsei között turkálnak, ő pedig a galéria magasából majd kényelmesen lepuuffanthatja őket.

Alulról számítva a harmadik és ötödik lépcsőfok faborítása már régóta recsegett, ezért azokat Herr Budil óvatosan átlépte. Az üzlethelyiség valóban üres volt. Üres és rettentő hideg, mivel az inas esti távozása előtt már megint elfelejtette megrakni a kandallót. A borostyánkéreskedő szent

fogadalmat tett magának, hogy reggel első dolga lesz kirúgni a fiút, majd önmagát kezdte korholni.

– Jaj, te bolond Anton, ha papucsot nem is, de köntöst legalább vehetél volna! Ez a lenge hálóing, a bajuszkötő meg a hajháló aligha óv meg a náthaláztól.

Visszafordulni azonban, bár igazán fázott, eszébe sem jutott. Ehelyett átvágott a bolton, majd óvatosan benyitott a műhelybe. Itt, hová nem ért el az utcai gázlámpák gyér fénye, torokszorító volt a sötétség. Herr Budil a lámpást magasra tartva, revolverét előrszegezve lépett be a viaszillatú helyiségbe, és majdnem rálőtt a saját árnyékára.

– *Verflixt noch einmal!*³ – sziszegte dühösen. – Embereld meg magadat, Anton!

Halkan csoszsanó, madárkönnyű léptekkel vágott neki küldetése következő szakaszának. A műhelyben tizenkét asztal állt katonás rendben. Napközben ezeknél dolgoztak az egyes kezű mesterek, akik a nyers borostyándarabokat kerekded, ovális, hosszúkás, vagy épp bármilyen más kívánt formára csiszolták. Akadt közöttük két, a messzi Indiából jött, barna bőrű fickó is. Ők szinte ördögi rafinériával dolgozták meg eme csodás anyagot, áttetsző majmocskákat, tigriseket, elefántokat, bömbölő oroszlánfejeket, külön kívánságra pedig olykor leheletnyi fátylakban hajladozó ledér táncosnőket mintázva meg, ahogyan azt a jádéból, elefántcsontból is szokás. Az ilyen picinyke figurák nagy kedvencei voltak a bécsi úri közönségnek, hisz dísztárgynak, szerelmi zálognak és (elkényeztetett, így felnőni nem tudó) kisasszonykák számára gyűjthető játéknak is tökéletesen megfeleltek.

A félig kész műreemek azonban, miként az ékszerekbe, díszdobozkákra, sétabotok végére szánt borostyánkővek is

³ Teringettét!; kutyafáját! (szó szerint: egyszer még meg lesz átkozva; legyen átkozott) (német)

mind-mind érintetlenül sorakoztak a polcok fakkos tároloiban. Herr Budil lassú léptekkel araszolt át a műhelyen, melynek kőpadlójából dermesztő hideg lopózott mindkét lábszárába, olyannyira, hogy mire elérte az iroda ajtaját, már az ülepét is egyetlen fagyott kőkoloncnak érezte.

– Náthaláz, Anton, az lesz ebből, meglásd! Nátha...

Az ajtón túl valami zörrent. Talán csak az utcán végignyargaló viharos szél próbálta felfeszíteni a ház valamely ablakát, vagy a hidegtől borzongott meg a kényesebb bútorok egyike, ám ezt a kereskedő pusztá hallgatózással nem tudta megállapítani. Azzal azonban nagyon is tisztában volt, hogy az ajtón túl az ő személyes birodalma, abban pedig legértékesebb vagyontárgya, az embermagas Wertheim szekrény áll. A Wertheim, melynek harmadik, negyedik és ötödik polcán ott hevernek zöld bársonyágyukban a különleges (magában úgy nevezte, a „bogaras”) kollekció felbecsülhetetlen értékű darabjai.

Az ajtó alatti résen halovány fény és újabb neszek szűrődtek ki.

Valaki fojtott hangon káromkodott, mire valaki más dühösen lepisszegte őt.

Herr Budil nem értette a szavakat, mivel azok magyarul hangzottak el, ő pedig sosem volt hajlandó e rebellis, kacagányos, örökösen egymással vagy épp a szomszédjaival civódó nép nyelvét tanulmányozni. Azok az átkozott magyarok bizony mind rég megérettek a bitóra! – vélekedett a derék osztrák kereskedő, aki cseppet sem csodálkozott azon, hogy az ő betörői is épp ebből a semmire sem jó nációból valók.

További sutyorgás, mocorgás, kaparászás után az irodából halk, fémes nyiszorgás hallatszott ki. Herr Budil elsápadt. Hisz ez a Wertheim kereke! – gondolta vaskos ajkát beharapva.

A borostyánkereskedő egész testében remegett, csakhogy immár nem a hidegtől vagy a félelemtől, sokkal inkább a gyilkos indulattól. A lámpást lassan az ajtóba vert kampós szegre akasztotta, melynek így eredeti hivatása (a tekintélyes méretű névtáblát tartotta) hirtelen kiegészült. Herr Budil mély levegőt vett, revolverének kakasát hátrahúzta, majd belökte az ajtót. A lámpás fénye imbolygó árnyakat teremtve árasztotta el az irodát, amiben két álarcos fickó épp a páncélszekrény feltörésén buzgólkodott.

– Mi a...? – hörrentett a Wertheim kerekét markoló férfi.

– A szentségit neki, hát nem megébredt a ganyé! – ordította a mellette álló alak, kinek kezében tekerőfúró csillant.

Herr Budil szó nélkül az első fickó homlokának szegezte fegyverét. Biztos volt benne, hogy nem hibázhat, hisz csupán három lépés választotta el a gazembertől, akit a halálfélelem egyébként is egészen megdermesztett. A borostyánkereskedő uja ráfeszült a ravaszra...

A harmadik betörőre, aki az ajtó mögött állt, nem számított. Valami sötét, hosszúkás tárgy röppent elő a semmiből, ami leginkább a kiskályhához használatos szeneslapátra emlékeztetett, és úgy csapta homlokon Herr Budilt, hogy az menten elejtette a revolverét. A kereskedő először csak imbolyogni kezdett, majd miközben összerogyva búcsút intett saját eszméletének, még szomorkásan arra gondolt:

– Micsodás ördögtekerte éjszaka!

Pest, 1900. december 10. du. 1^h tájt

Hogy is volt csak? Szeretném pontosan idézni az eseményeket, így most minden szót alaposan meg kell rágnom. Annyi

bizonyos, hogy aznap hajnalban végre sikerült bejutnom a titokzatos Pilisy-házba, igaz, nem egészen úgy, miként azt elterveztem. Róza asszony szemfüles személyzete, a tölgyfa alkatú és felettébb zsémbes Merkelné meg a cselédlányok még azelőtt fülön csíptek, hogy egyet pissenhettem volna, és bár száználmas rongyaimat, amiket a Víg utcai garniszlóban szereztem, jó álsruhának hittem, mégis nyomban felismertek.

– Dejszen ez az a kisasszony, aki múlt vasárnap estve valami költőnővel járt itt – mutatott rám a cselédlányok egyike. – Aztán meg úgy eltűnt, mint polgárjány szemérmessége, ha huszárezred jó a városba.

Merkelné rögvest a konyhába paterolt, én pedig egészen addig ott raboskodtam, míg végül Róza asszony el nem küldetett Ambrózy báróért, aki hamarost meg is érkezett.

Sokáig álltunk némán egymással szemben ott, a Pilisy-ház konyhájában csak mi ketten, arra várva, hogy a másik végre megszólaljon. Én dacosan felszegett fejjel, tágra nyitott szemmel, összeszorított ajakkal, ő dermesztően nyugodt, sőt, kíváncsian fürkésző tekintettel koptatta a másodperceket. Végül persze én törtem meg a csendet.

– Hol van hát a revolvere, báró úr? Vegye elő, szegezze a szívemnek, és puffantson le, ha valóban ezt látja jónak.

Richárd vizslatott még kicsinyt, majd a konyhaasztalra helyezte a sétatbotját, ráfektette a kalapját – amit nagy sietésében elfelejtett a lépcsőházban hagyni –, és leülve Juló székére, gombolgatni kezdte a kabátját.

– Meleg van itt – mondta. – Maga nem érzi?

– Főjön meg, bánom is én, csak kezdjen már szidni!

– Szidni? Ugyan miért?

– Hát itt vagyok, nem?! – tártam szét a karom. – Ahelyett, hogy a parancsát követve Marosvásárhelyt boldogítanám

a papácskám, leszöktem a vonatról, kijátszottam Tarján Vilit, és bejutottam a maga titkos búvhelyére.

– Ez mind igaz – bólított Richárd, arcán elégedett mosollyal, amitől nekem mindjárt heves ingerenciám támadt, hogy lekapjam a mosogató fölé akasztott súrolókefét, és a képének essek vele. – Szidni azonban épp az imént felsorolt tények miatt nincs okom magát, Mili, hisz mindent pontosan úgy tett, ahogy elvártam öntől.

Kellett némi idő, míg felfogtam szavai értelmét. Mikor sikerrel jártam, és végre levegő is jutott a tüdőmbe, szitkaim jégesőként kezdtek zuhogni rá.

– Maga utolsó kókler! – kiáltottam, vádlón bökődve felé remegő kezemmel. – Sunyi hamiskártyás! Bárónak álcázott svindler! Főúri gazemberkirály! Maga végig tudta...! Pontosan kiszámította...!

– Azt, hogy Hangay Mili kisasszony előbb halna meg, töretné magát kerékbe, vagy ugorna a zajló Dunába, sem-hogy félbehagyja a nővére utáni nyomozást? – vágott közbe Ambrózy báró, miközben ezüst cigarettatárcáját kikattintva kényelmesen rágyújtott (és én még ebben az örült pillanatban is elámultam azon, milyen szemkápráztató ügyességgel képes fél kézzel gyufát lobbantani). – Természetesen biztosra vettem, hogy eszében sincs hazautazni. Épp ezért hagytam meg Istinek, hogy piócaként tapadjon magára. Az a gyerek ámulatba ejtően ügyes, fürge és eszes.

– Na és Tarján Vili meg az a mocskos garniszálló a Víg utcában?

– Valahová csak el kellett helyeznem, míg kitalálja, hogyan szökjön meg előlünk másodszor is. – Elemző pillantást vetett szegényes ruhámra, majd halkán csettintett. – Kénytelen vagyok elismerni, bár félek, hogy ennyi dicséret már tényleg a fejébe száll, hogy a feladatot sokkal leleményesebben oldotta meg, mint vártam. Ez a ruhacsere fenomenális!

Tán levetkőztetett valakit? Mondja, honnét lopta? Tudja, Mili, a *marhecolás*⁴ nem épp úrilánynak való foglalatoság!

– Maga most gúnyolódik velem, de én tudom, csak azért teszi, hogy leplezze a kudarcát – csikorgattam a fogam dühömben. – Kétszer is megszöktem a báró úr elől, és ha kell, harmadszor sem teszek másként. Értse meg végre, kőfejű barátom: én nem megyek el innét, amíg Emma elő nem kerül! Van némi félretett pénzem, és akad még olyan, aki segít.

– Erdős Renée kisasszonyra gondol? – Richárd már-már sajnálkozva csóválta a fejét. – Nem voltam benne biztos, hogy Tarján urat kijátszva merre indul tovább. Akadt rá némi esély, hogy néhány napra megpróbál elrejtőzni, mielőtt beront a Pilisy-házba, ezért a barátnéját éppúgy jó előre beszerveztem, miként a szerkesztő urat és Istit.

– Egyetlen szavát sem hiszem. Renée sosem szövetkezne ellenem senkivel.

– Maga *ellen* nem is, Mili – hajolt előre Ambrózy báró, cigarettája hamuját a krumplihéjak közé pöccintve. – *Magáért* viszont akár az ördöggel is pertuba keveredne. Becsülje meg a hölgy barátságát, mert valóban ritka kincs.

– Az összes barátom elárult – mondtam csendesen, és a hokedlire rogyva igyekeztem lenyelni a könnyeimet.

– Téved, Mili – állt fel Ambrózy báró. – Az összes barátja belátta, hogy a maga szédült kutakodása mindent elronthat.

– Ugyan mi az a minden? – kiáltottam. – Maga hetek óta titkolózik és gyanús utakon jár. Alig látjuk otthon, ide azonban szemrebbenésnyi idő alatt sikerült megérkeznie, pedig Róza asszony csupán néhány perce szalajtotta magáért Julót.

⁴ utcán futtában lopás (pl. az üzlet elé kitett holmiból)

– Nincs ebben semmi rejtély – szólta a báró kissé unottan. – Itt lakom a közelben. Az Országos Kaszinóban bérek lakosztályt.

– Ügy! Tehát ott van a pók hálójának közepe, ahonnan csendben figyelheti, rezzen-e valamelyik szál. – Bizalmasra halkítottam a hangomat, hátha jobb belátásra bírhatom Richárdot. – Mondja, miért nem bízik bennem? Miért nem árulja el, ki az a Cili kisasszony, akit ebben a házban rejteget, akit sejtésem szerint naponta látogat, és akiről nekem semmit sem szabad tudnom?

– A kérdései jogosak, ám egyelőre válasz nélkül kell hagynom őket – közölte szárazon a báró, majd mintha hirtelen megszánt volna, hozzám lépett, leguggolt és a tekintetemet kereste. Mivel makacsul elfordítottam a fejem, ő játékosan csettintgetett a nyelvével, majd ujját az állam alá támasztva kényszerített, hogy mégis rá nézzek. – Nagyon kérem, drága Mili, most az egyszer még hallgasson rám! A barátainak sem mondtam többet, mint magának, ők mégis elfogadták az igazamat, és segítettek megállítani önt, mielőtt újabb bolondságot követett volna el.

– Bolondság, hogy tudni akarom, mi lett a nővérem sorsa? – Richárd szeme ilyen közelről feneketlen kútként vonzott, és egyáltalán nem tűnt oly acélosan ridegnek, mint máskor. – Talán bolondság, ha meg akarom ismerni azt a nőt, akiért maga elköltözött otthonról, most pedig engem is száműzni akar a közeléből?

Mi volt az az aprócska villanás Richárd tekintetében? Félelemnek, nyugtalanságnak, a menekülni vágyó, felriasztott nyúl rémületének gondoltam volna, ha nem a báró szemében látom. Ő tartotta az állam, én pedig már emeltem a kezem, hogy két tenyerem közé fogva arcát, ne engedjem másfelé fordulni, csakhogy elkéstem. Richárd lehajtotta és megcsóválta a fejét, miközben halkán sóhajtott, majd felállt.

- Készüljön, Mili, a vonata egy óra múlva indul.
- A vonatom? – döböntem meg.
- Még tegnap, miután Isti jelentette, hogy maga valóban leszökött a szerelvényről, új jegyet váltottam, és sürgőnyt küldtem az édesapjának, melyben közöltem vele, hogy sajnálatos tévedés folytán ön egy nappal később, vagyis ma érkezik haza.
- Tudja jól, hogy nem fogok – pattantam fel a hokedliről.
- Újra megszököm és...
- Nem – vette kézbe a sétabotját Ambrózy báró. – Nem fog ismét megszökni, mert okos, és mire az állomásra érünk, maga is belátja, hogy támogató barátok nélkül úgysem tudna elérni semmit. Ráadásul a Pilisy-ház mostantól a maga számára megközelíthetetlen erődítménnyé fog válni, erről személyesen gondoskodom.
- Maga piszok alak! – csattantam fel, mire a báró sétabotja ezüstfejével megpöccintette kalapja karimáját.
- Köszönöm – mondta –, ezt ebben a kellemetlenül öszszekuszált, kifacsart helyzetben bóknak veszem. Piszok alaknak kell lennem, ha meg akarom menteni a nővérét, és még ezerszer aljasabb fráternek ahhoz, hogy magácskát megóvjam önnön baklövéseitől.
- Egyetlen baklövéssem az, hogy nem pofozom fel magát ebben a minutumban! – sistergett belőlem a tehetetlen harag. – Azt ígérte...
- Azt ígértem, hogy megtalálom a nővérét, továbbá jó dektívét faragok magából, ha hagyja – lépett az ajtóhoz Ambrózy báró. – Jelenleg mindkét ígéretem beváltását egyedül a maga jelenléte akadályozza, így tehát nincs több *apelláta*⁵: önnek még ma el kell utaznia!

⁵ kifogás, fellebbezés

Így történt hát, hogy egyetlen perccel később már a Richárdra várakozó konflisban ültem, és az én kőszívű báróm társaságában, mint szomorú száműzött, akaratom ellenére a Keleti indóház felé robogtam.

Pest, 1900. december 10. du. 1^h 55' tájt

Pest azonban nem az a város, mely, ha egyszer befogadta, egykönnyen el is engedi az ember leányát.

– Sajnálom, méltóságos úr, de nem tehetek semmit – mondta az égimeszelő kalauz, kinek hatalmas adámcsutkája beszéd közben úgy ugrált le-föl, mintha át akarná szakítani gazdája sápatag nyakbőrét. – A Magyar Királyi Államvasutak szabályzata ebben a kérdésben nem ismer tréfát.

– A kisasszonynak érvényes jegye van erre a vonatra – vitázott tovább Ambrózy báró annak ellenére, hogy a vak is láthatta, teljesen hiába teszi.

– A kis... Khrm. A kisasszonynak jegye valóban van, ám az öltözéke... Páron! – A kalauz bocsánatkérése nem nekünk, hanem annak a két ideges úrnak szólt, akik arra vártak, hogy végre ellenőrizze a jegyüket, és felszállhassanak a vonatra, mely a menetrend szerint öt perc múlva, tehát pontban két órakor indul. Miután ez megtörtént, az égimeszelő ismét felénk fordult, ám nem szólt semmit, csupán enyhe megvetéssel, kérdően nézett ránk.

Körülöttünk a délutáni, 504-es járatszámot viselő, Kozlováron át Predealba, sőt tovább, egészen Bukarestig közlekedő gyorsvonat jövendő utasai, valamint könnyes arccal búcsúzkodó rokonok, túlterhelt hordárok, méla vasutasok és számos cukorka-, virág- és szigaretliárus nyüzsgött.

– Gondolom – szólalt meg ismét Richárd, bizonytalan pillantást vetve a kezében tartott jegyre, amit kezeletlenül kapott vissza –, hiába is tennék panaszt a feletteseinél.

– Úgy vélem, méltóságos úr, hogy ebben önnek tökéletesen igaza van – hajolt meg kissé a kalauz, majd hanyag mozdulattal a háta mögött zöldellő kupé felé intett. – Ez a gyorsvonat itt, kérem, csupa első és másodosztályú kocsiból áll, melyre még érvényes jegy birtokában sem szállhat fel egy... Nos, nem akarom a társaságában lévő kishölgyet megbántani, de csak rá kell nézni, és mindjárt megérti méltóságod is, hogy mire gondolok!

Való igaz, hogy a rajtam lévő rongyos szélű, szürke szoknya, a félretaposott sarkú cipő, az ezerszer foltozott, rég elkoszolódott vászonkabát meg az átható halszagot árasztó kofakendő nem tett épp bizalmat ébresztő utassá. Ebben a Víg utcai kifőzde cselédlányától szerzett maskarában tán még a harmadosztályú kocsikra sem engedtek volna fel, nemhogy az 504-es járat előkelő utasai közé. Mindezt végül Richárd is kénytelen volt belátni, így kurta biccentéssel köszönve el a kalauztól, karon ragadott, és a peron egy távolabbi részére terelt.

– Akkor hát mégis a nyakán maradok, báró úr – mondtam nem titkolt elégedettséggel, ám ő erre csak annyit felelt:

– Ha azt mondtam, hogy *még ma* elutazik, akkor az úgy is lesz!

– No, de mégis... – akartam faggatni, ám ő csendre intett, azután az összeköpködött kövezetet bámulta néhány pillanatig, majd ismét indulásra bírt. Egyenesen a jegypénztárhoz mentünk, ahol Ambrózy báró a haszontalanná vált jegyet néhány perc alatt átváltotta az esti járatra, sőt, háló-kocsihelyet is vett hozzá.

– Gondolja, hogy éjjel a kalauzok nem veszik majd észre, milyen rongyos vagyok? – kérdeztem tőle bosszúsan.
– A Keleti indóházban jó ám a világítás! Nézze a falakat, mindenhol elektryonos égők izzanak!

– Semmi baj, addigra átöltözik – jelentette ki Richárd, keresztülterelve a tömegben, hogy aztán a Baross téren újabb konflist fogjon.

– Átöltözöm? – kérdeztem, miközben a kocsis gúnyos tekintetétől kísérve (aki bizonyára utcai örömlánynak gondolt, akit a félkarú úr épp garniszállóba akar vinni) járműre szálltunk. – Talán emlékeztetnem kell, hogy minden holmimat a vonaton hagytam? Bár való igaz, a villában akad még...

– Oda nem megyünk – közölte Ambrózy báró. – A tegnapi búcsúzkodását látva attól tartok, hogy ha ismét megpillantanák ott magát, Terka néni többé ki sem engedné a kapun.

A báró úr palotaforradalomtól tart – gondoltam némi elégedettséggel, ám jobbnak láttam mellőzni a csipkelődést.

– Akkor hát hová megyünk? – kérdeztem.

– Azt maga mondja meg – intett felém sétabotja ezüstfejével Richárd. – Hol szerezhet be manapság könnyen és főleg gyorsan megfelelő toalettet egy olyan ifjú hölgy, mint kegyed?

– Vásárolni fogunk?! – ámultam ki a halszagú hárász-kendő alól, majd élccel fűszerezve szavaim, hozzátettem: – Ez igazán rendkívül gáláns ajánlat, tekintve, hogy mostanság mennyi bosszúságot okozok magának, kedves Richárd.

– Magam is így vélem – értett egyet ő, méghozzá halálos komolyan. – Akkor tehát hová?

– Természetesen a Holzerba – feleltem, biztosra véve, hogy a fényes áruházba jelenlegi állapotomban éppúgy nem fognak beengedni, miként a gyorsvonatra sem hagytak

felszállni, és akkor tán végül mégis az Ambrózy-villában kötünk ki.

Sajnos azonban ravasz tervemet a kapzsiság átkos szelleme tökéletesen megghiúsította. Az ajtónálló tényleg megpróbált kívül rekeszteni, ám a báró által megcsillantott ezüstkoronás hirtelen vakká és süketté tette őt, miként a dühös képpel elibénk siető bolti személyzetet is alázatos kiszolgálókká varázsolta Ambrózy báró pultra kitett, vaskos brif-tasnija.

– A kisasszony most vásárolni fog, önök pedig mindent azonnal becsomagolnak, amire rámutat. Számlát nem nyitok, helyben, készpénzzel fizetek.

Richárd eme utóbbi kijelentése oly nagy sikert aratott, hogy ettől kezdve egyszerre három eladó sürgött körülöttem, igyekezvén a legdrágább holmik felé terelni a figyelmet. Megjelenésem egyébként kisebb skandalumot okozott az apró zsuzsukat, legyezőket, kesztyűket kínáló üvegtárlók, a textiláruval roskadásig megpakolt polcok és az illatszeres, kalapos, fehérneműs pultok között tébláboló hölgyek körében, kik közül többen is panaszt tettek, mondván, hogy ahová az „ilyen milimárikat” is beengedik, ott ők többé nem hajlandóak vásárolni. Néhányan dúlva-fúlva el is hagyták a gyönyörű Holzert, ám a legtöbben inkább maradtak, és néhány fős csoportokba verődve tárgyalták meg, hová züllik a világ, miközben hol rám, hol a pultnál várakozó Ambrózy báróra pislogtak.

Mindez engem cseppet sem zavart, sőt, kifejezetten élveztem nőtársaim háborgását. Szívem szerint a cserepes pálmák között sorakozó ozsonnaasztalkák egyikéhez is leültem volna, hogy piszkos mancsommal – elvégre hajnalban még fűszerládákat pakoltam! – némi mazsolás kuglófot csipegessenek, ám attól tartottam, hogy ezt látva Richárd maga penderítene ki a boltból.

Egy nő számára a vásárlás, különösen, ha a megfelelő toalettről van szó, szent és igen komoly dolog, amit sosem szabad elkapkodni. Én sem tettem. Jó másfél órán át bók-lásztam a Holzer két emeletén, kiválasztva egy kedves, gra-fitszürke ruhát (mert utazáshoz csakis oly árnyalatot szabad felvenni, amin a mozdony okádtá korom a legkevésbé lát-szik), melynek mellrészét szolid fekete paszomány díszítette V alakban. Hozzá szintén szürke, nyaknál és csuklónál ke-véske hódprémmel varrt, jó meleg kabátkát, puha gyapjúsá-lat, csinos bőrkesztyűt, kényelmes, szinte egészen lapos sar-kú cipőt és egy olyan hercig kis kalapot választottam, amin a mélybordó szalag mellett csak néhány színes madártoll, valamint egy könnyű, valójában semmit nem takaró archá-ló kapott helyet.

– Az ékszerek, hölgyem! – sikkantotta a brillantinozott hajú, fura kis bajuszkát viselő eladó, mikor azt merészeltem mondani, hogy „nos, azt hiszem, ennyi lesz”. – Bocsásson meg, hogy bátorkodom emlékeztetni kegyedet, de az úri-leányok toalettjéhez úgy hozzátartozik az ékszer, miként konflislóhoz a füle... Már elnézést a profán hasonlatért.

– Tudja mit? – mosolyogtam rá, eligazítva vállamon a há-rázkendőt. – Ha már úgysem én állom a cechet, hát üsse kő, lássuk azokat az ékszereket!

Bár nagy volt a kísértés, hogy ellenem elkövetett számos csalárdsága miatt alaposan megkopasszam az én gonosz bá-rómat, végül mégis csak két, egészen aprócska rubinttal dí-szített kalaptűt, hozzá ügyes szoknyacsíptetőt (jól jön majd, mikor fel kell hágnom a vonat magas lépcsőjére) és egy teknősbékapáncélból faragott, kedves kis brosst választot-tam.

Az eladó, aki biztosra vette, hogy a különc méltóságos úr szutyokból kikapart szeretője vagyok, rettentő csalódottnak látszott, ám én hajthatatlan maradtam.

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

– Nem, köszönöm, a gyémántos táncrendre semmi szükségem – mondtam neki. – Hát úgy nézek én ki, jóember, mint aki bálba készül?

Fizetés után gyalog masíroztunk át a közeli Országos Kaszinó hátsó bejáratához, nyomunkban három, dobozokkal megpakolt bolti inassal.

Közben az járt a fejemben, hogy most akár meg is szökhetnék Richárdtól, hisz az utcai forgatagban aligha tudna fülön csípni, ám végül beláttam, ez bizony butaság volna. A villába úgyse térhetnék vissza, a barátaim – ezt még mindig így éreztem – elárultak, pénz nélkül, kofajelmezben pedig sehova sem jutnék.

Ambrózy báró kerülni akarta a feltűnést, ezért a Kaszinó személyzeti ajtaján zörgetett, amit máskor csakis az áruszállítók és az úri vendégeket ellátó szolgálók, cselédek használtak. A hökkent inas leesett állal tűrte, hogy benyomuljunk mellette, és mikor Richárd utasította, nyomban elsietett. A kies folyosón ácsorogva úgy két percig várakoztunk, mikor az egészen összezavarodott szolgáló kíséretében megjelent a szintén értetlen étteremvezető.

– Segítsen nekem, Gottvald⁶ úr – szólt hozzá a báró. – Ezt a leányt a csomagjaival együtt azonnal és a lehető legdiszkrétebb módon fel kell juttatni a lakosztályomba.

– Na, de báró úr! – sápadt el a főpincér. – Ez, kérem, cseppet sem... Jaj, istenem, miként fejezzem ki magam? A leghalványabb módon sem volna helyes *processus*⁷! Én csupán egy egyszerű étkezmester, mondhatni, vendéglős vagyok. Ha

⁶ **Gottvald** (más források szerint **Gottwald**) **Rezsó** (1873–1932) vendéglős. Előbb a Nemzeti Kaszinó, majd az Országos Kaszinó nyilvános éttermének bérlője volt, majd 1913-ban Szegedre költözött, ahol először a Prófétát, később a Hágit vezette. 1900-ban a IX. ker. Angyal u. 11. alatt lakott.

⁷ eljárás, menet (latin)